

บทที่ 2

วัยรุ่นกับการอ่าน

วัยรุ่น (Adolelcence) หมายถึง ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนจากวัยเด็ก เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ สำหรับเด็กหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 12 ปี และในเด็กชายจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 14 ปี ในระหว่างนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางค่านร่างกายและจิตใจ การเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้เพศชายและหญิงแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดจากวัยเด็ก วัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วกว่าวัยอื่น ๆ ซึ่งการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนี้ก่อให้เกิดความสับสนในตัววัยรุ่น ฉะนั้น วัยรุ่นจึงต้องการความเข้าใจ และคำแนะนำที่ถูกต้อง (Fisbbein, Morris 1963: 48-49)

Barbara R. Newman (1986: 2-3) ได้กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตทั้งทางค่านร่างกายและทางค่านจิตใจ ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็ก และจะใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มที่ มีการเจริญเติบโตทางค่านเพศ ในช่วงวัยรุ่นนี้ นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางค่านร่างกายและจิตใจแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางค่านความนึกคิดอีกด้วย วัยรุ่นยังมีความสับสนในเรื่องการวางตัวในสังคม บางครั้งต้องการอิสระ และต้องการท่องเที่ยวไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อหาความรู้และประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

ดังนั้นในการศึกษาความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลาย ควรจะ ได้กล่าวถึงพัฒนาการของวัยรุ่นที่ส่งผลต่อความสนใจในการอ่าน และพฤติกรรมในการอ่านของวัยรุ่นด้วย นอกจากนี้จะกล่าวถึงความหมาย ประเภท และเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่วัยรุ่นอ่าน ซึ่งทั้งนี้จะอยู่ในขอบเขตของการวิจัย

พัฒนาการของวัยรุ่น

จากความหมายของวัยรุ่นดัง ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ช่วงเวลาที่อยู่ในวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่มีการพัฒนาในทุกค่าน พัฒนาการทางค่านต่าง ๆ ของวัยรุ่นมีดังนี้ (Ray and Barnes 1976: 9)

1. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (Emotional Development)

วัยรุ่นมักจะใช้อารมณ์ตัดสินเรื่องราวที่มากกว่าการใช้ความคิด วัยรุ่นจะมีอารมณ์ และการแสดงออกที่รุนแรง แต่จะมีเหตุผลมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ขณะเดียวกันรู้จักเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาที่มากกว่าหนีปัญหา กล้าเผชิญความจริง และเลิกเรียกร้องความสนใจ

2. พัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development)

วัยรุ่นจะเข้ากลุ่มเพื่อน และเชื่อความคิดเห็นของเพื่อนมากกว่าผู้ปกครอง วัยรุ่นมักจะมั่วสุมกันตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านกาแฟ คิสโก้ และในที่อื่น ๆ เช่น ตามศูนย์การค้า เป็นต้น นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่อยาก رؤ้อยากเห็น และอยากทดลอง ในวัยนี้เริ่มคบเพื่อนต่างเพศ

3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Intellectual Development)

เมื่อวัยรุ่นมีข้อสงสัยประการใด เขาจะต้องได้รับคำตอบที่แท้จริง พร้อมทั้งคำอธิบายที่มีเหตุผล พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่นยังเห็นได้จากงานอดิเรก และความสนใจในสิ่งต่าง ๆ บางคนมีงานอดิเรกหลายอย่างในเวลาเดียวกัน แต่เมื่ออายุใกล้จะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จะให้ความสนใจบางสิ่งเป็นพิเศษ และลึกซึ้งยิ่งขึ้น การอ่านนับได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่วัยรุ่นให้ความสนใจ นอกจากนี้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ก็ได้รับความสนใจจากวัยรุ่นเช่นกัน

4. พัฒนาการทางด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงกันข้าม

(Heterosexual Development)

วัยรุ่นเริ่มให้ความสนใจต่อเพศตรงกันข้าม มีการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับเพศตรงกันข้าม ในช่วงนี้วัยรุ่นจะได้รับความรู้ในเรื่องเพศจากผู้ปกครอง และจากทางโรงเรียน

ความสนใจของวัยรุ่น

เนื่องจากวัยรุ่นมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เด็กวัยรุ่นมีความสนใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม 2513: 108-114)

1. สนใจเรื่องสุขภาพ ได้แก่ เรื่องการกิน การพักผ่อน เสื้อผ้า ความสะอาด และการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

2. สนใจเรื่องเพศ สนใจเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม การเลือกเพื่อนต่างเพศ เป็นต้น

3. สนใจในการเลือกอาชีพ ในขั้นแรก เด็กจะสนใจอาชีพในลักษณะ เพื่อฝันและสนใจหลาย ๆ อาชีพ ต่อมาจึงจะสนใจอาชีพที่เป็นจริงขึ้นมา และลด จำนวนอาชีพลง นอกจากนี้อาชีพที่ตนสนใจเลือกนั้น จะเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์กับ ความสามารถของคนมากยิ่งขึ้น

4. สนใจในกิจกรรมนันทนาการ เช่น สนใจในเกมสกีฬาต่าง ๆ การแสดงศิลปะ งานอดิเรก เป็นต้น ในการเล่นเกมกีฬา หรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ เด็ก วัยรุ่นมักจะเล่นเป็นหมู่ เป็นทีม และมุ่งหวังความสำเร็จของทีมมากกว่าความสำเร็จ ของส่วนบุคคล

5. สนใจในการค้นคว้าและสร้างจินตนาการ เช่นสนใจในการประดิษฐ์ การคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ การเขียนภาพ การแต่งบทประพันธ์ เป็นต้น

6. สนใจในการสร้างนิสัยการเรียนที่ดี เด็กวัยรุ่นจะพยายามคิดค้น การเรียนให้ได้ผลดี ทำงานให้มีประสิทธิภาพ และการหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ

7. สนใจในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัว เด็กวัยรุ่นจะสนใจในลักษณะทั้งหลาย ที่นำไปสู่ความสำเร็จในด้านการทำงาน ในด้านการสังคมกับบุคคลอื่น เช่น การปรับปรุง บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา ความสะอาดเรียบร้อย การวางท่าทาง การสนทนา กับเพื่อนฝูง และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการเข้าสังคม เช่นการเกรงใจผู้อื่น การเอื้อเฟื้อผู้อื่น เป็นต้น

8. สนใจในเรื่องปรัชญาชีวิต ในระยะนี้ เด็กวัยรุ่นจะเริ่มคิดถึงหลัก ของศีลธรรมจรรยา จะทำสิ่งใดจะต้องมีกฎเกณฑ์ มีหลักศีลธรรมจรรยา มักมี อุดมคติหรือสภาวะคิบรรพชาตัวและเริ่มสนใจในปรัชญาชีวิต

นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นยังสนใจการอ่านหนังสือ การฟังดนตรี การดูโทรทัศน์ และการฟังวิทยุด้วย วัยรุ่นชายมักชอบรายการกีฬา วัยรุ่นหญิงชอบรายการแสดง ต่าง ๆ

ความสนใจในการอ่าน

จากพัฒนาการและความสนใจในด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นดัง ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 15-18 ปี และในประเทศไทยจะอยู่ระหว่างการศึกษาระดับชั้นมัธยมปลาย มีความสนใจในการอ่านดังนี้ (บันลือ พดกษะวัน 2529: 135)

วัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายทั้งหญิงและชายอ่านหนังสือบางประเภท ลดลง และอ่านบางอย่างเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดและความสนใจเฉพาะ

เรื่องราวที่คนนิยม มีการค้นคว้าหาแนวอาชีพที่คนถนัด สนใจงานอดิเรกมากขึ้น อ่านหนังสือเรียงร้อยที่ยาวขึ้น หนังสือเกี่ยวกับกีฬา และการแข่งขัน คานานหรือเรื่องราว อิทธิปาฏิหาริย์ของเทพเจ้า เริ่มสนใจอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ข่าวคราว เหตุการณ์ และคอลัมน์เฉพาะเรื่อง เช่น ปัญหาชีวิต ความเคลื่อนไหวทาง วิทยาศาสตร์ และการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ นิยายรัก และเรื่องสั้นทั่วไป

วัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายเพศชายสนใจนวนิยายโลก โดน การผจญภัย การประดิษฐ์เครื่องยนต์กลไก งานอดิเรกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสนใจวิชาการเฉพาะ สาขาวิชาชีพที่คนสนใจ เช่น งานช่าง การเกษตรกรรม และ นิตยสารสารคดี ท่องเที่ยวต่าง ๆ

วัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายเพศหญิง เริ่มสนใจอ่านนวนิยายรักมากขึ้น สนใจอ่านเกี่ยวกับงานอดิเรกเฉพาะอย่าง เช่น การเย็บปักถักร้อย งานบ้าน เป็นต้น สนใจปัญหาเกี่ยวกับสังคมมากขึ้น สนใจการประพันธ์และร้อยกรองมากขึ้น มีความสนใจนวนิยายแบบผู้ใหญ่มากกว่าชาย และเป็นระยะเริ่มบ่งบอกความสนใจใน เรื่องที่มีรสนิยมเฉพาะมากขึ้น

โดยสรุปแล้ว วัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายจะมีความสนใจในการอ่าน ไปใน แนวใดขึ้นอยู่กับเพศของแต่ละบุคคล ความสนใจเฉพาะเรื่อง ตลอดจนความสามารถ ทางสติปัญญาของแต่ละบุคคล

สิ่งพิมพ์ที่วัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายอ่าน

สิ่งพิมพ์ที่วัยรุ่นอ่านสามารถเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น แค่นั้นก็ยากที่จะพิจารณาว่าวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเป็นอย่างไร เพราะหา นักเขียนที่ยอมรับว่าเป็นผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ได้ยาก นอกจากนี้วัยรุ่นเอง ไม่ยอมรับว่าวรรณกรรมเรื่องใดเป็นวรรณกรรมของวัยรุ่น เพราะผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นมีความรู้สึกว่าคนสามารถอ่านหนังสือทุกอย่างได้ และคามความเป็นจริง วัยรุ่นไทย อ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่เป็นส่วนมาก สำหรับวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายมีความรู้สึกว่าคนกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นจึงไม่ชอบการกำหนดว่า วัยรุ่นควร อ่านวรรณกรรมเฉพาะบางเรื่อง (รัญจวน อินทรกานา 2520: 137)

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตในการศึกษาความสนใจในการอ่านสิ่งพิมพ์ สำหรับวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมปลายไว้ 6 ประเภทคือ หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ การ์ตูน คาบระพันธ์ และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ได้แก่ จุลสาร แผ่นพับและใบปลิว โปสเตอร์ รายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย ประเภทและเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ดังกล่าว

มีดังต่อไปนี้

1. หนังสือ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เกิดจากการบันทึกความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของมนุษย์ (ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์ 2527: 1) ในขอบเขตของการวิจัยนี้ แบ่งหนังสือที่วัยรุ่นคอนบลาอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือสารคดี และหนังสือบันเทิงคดี

1.1. หนังสือสารคดี (Non-Fiction)

สมพร มั่นตะสูตร (2525: 47) ให้ความหมายสารคดีว่าเป็นวรรณกรรมที่มุ่งจะให้สาระ ความรู้ ความคิดเป็นสำคัญยิ่งกว่าที่จะให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ เป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับบันเทิงคดี

รัฐจวน อินทรกาแหง (2520: 32-39) กล่าวว่า หนังสือสารคดีคือ หนังสือที่ผู้เขียนมุ่งให้สาระความรู้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ ส่วนความบันเทิงหรือความเพลิดเพลินในการอ่านนั้นเป็นผลพลอยได้ จะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับรสนิยมพื้นความรู้ของผู้อ่าน และฝีมือในการเขียนของผู้เขียน

ประเภทของสารคดี

สมพร มั่นตะสูตร (2525: 48-55) แบ่งสารคดีออกเป็น

7 ประเภท คือ

- 1.1.1. ความเรียง
- 1.1.2. บทความ
- 1.1.3. สารคดีท่องเที่ยว
- 1.1.4. สารคดีชีวประวัติ
- 1.1.5. จดหมายเหตุ
- 1.1.6. อนุทิน
- 1.1.7. สารบันเทิงคดี

รายละเอียดของสารคดีแต่ละประเภทยังมีดังนี้

1.1.1. ความเรียง (Essay) หมายถึง สารคดีประเภทให้ความรู้ ความคิด และความจริงที่มีหลักฐาน ส่วนมากเป็นประเภทสารคดีประวัติศาสตร์ และ คาราวินิจฉัยการต่าง ๆ เราอาจแบ่งประเภทของความเรียงออกเป็น 2 ประเภทคือ ความเรียงที่เป็นแบบแผน และความเรียงที่ไม่เป็นแบบแผน

ก. ความเรียงที่เป็นแบบแผน (Formal Essay) หมายถึง ความเรียงที่ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์แบบแผนที่กำหนดไว้อย่าง

เคร่งครัด เช่น ต้องมีค่านาเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุป เป็นต้น โดยทั่วไปมักจะเป็นความเรียงที่มุ่งให้ความรู้ หรือก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้อ่านมากกว่าที่จะให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน ฉะนั้น ความเรียงที่เป็นแบบแผนจึง ไม่คำนึงถึงศิลปะทางด้านโวหารมากนัก แต่มุ่งที่จะเสนอเรื่องราวไปในทางสารคดีวิชาการ

ข. ความเรียงที่ไม่เป็นแบบแผน

(Informal Essay) หมายถึง ความเรียงที่ไม่เคร่งครัดในการเขียนตามแบบแผนกฎเกณฑ์ แต่มุ่งที่จะเสนอเรื่องราวให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินทางอารมณ์อีกด้วย หรือผู้เขียนต้องการเสนอความเห็นใหม่ ๆ แปลก ๆ แก่ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตาม จึงนิยมใช้คำอารมณ์คมคายในการแสดงความคิดเห็น มุ่งให้ผู้อ่านสนใจและเพลิดเพลินติดตามเรื่องราวต่อไป

1.1.2. บทความ (Article) เป็นความเรียงอีก

ประเภทหนึ่ง เป็นงานเขียนร้อยแก้ว มุ่งเสนอความรู้หรือความเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออาจจะทั้งสองอย่างพร้อมกัน และบางครั้งอาจจะเสนอทางเพื่อชี้แนะทางที่พึงปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย วรรณกรรมประเภทบทความมีลักษณะ คือ

- ก. เขียนจากเรื่องจริง มีหลักฐานเชื่อถือได้ ให้สาระประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ
- ข. เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชน
- ค. ให้แนวคิดที่แปลก น่าสนใจ ชวนให้ผู้อ่านติดตาม อาจเป็นการวิเคราะห์ข้อขัดแย้งหรือปัญหาต่าง ๆ มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประกอบด้วยสาระ และความคิดที่มีเหตุผล ไม่เป็นการโฆษณาชวนเชื่อที่เกินจริง

ง. มีกลวิธีเสนอเรื่องที่น่าสนใจ ใช้ภาษาริक्तุมเป็นทางการ แต่อาจใช้ท่วงทำนองเขียนค่าง ๆ กันหลายแบบ เช่น การเขียนเสียดสี ประชดประชัน บทความบางบทความใช้ภาษาพูด

1.1.3. สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) คือ

สารคดีที่เขียนบันทึกเรื่องราวจากการที่ผู้เขียนได้เดินทาง ไปยังที่ต่าง ๆ กล่าวถึงสิ่งที่คนได้พบเห็นในระหว่างทางตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงที่หมาย ในการเขียนเรื่องราวของการท่องเที่ยวที่ผ่านไบนั้น ผู้เขียนจะเขียนถึงข้อเท็จจริงทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถานที่สำคัญต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ผู้เขียนได้พบ และอาจจะมีการกล่าวถึงเกร็ด คำนานของ

เมืองหรือสถานที่ที่ผู้เขียนเขียนถึงด้วยเป็นการเพิ่มรสชาดในการอ่านให้แก่ผู้อ่าน สารคดีท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ควรบรรจุเรื่องราวของชีวิต ความเป็นอยู่ การทำมาหากินของชาวบ้านในสถานที่ที่ผู้เขียนไปถึงด้วย

1.1.4. สารคดีชีวประวัติ (Biography) หมายถึง วรรณกรรมที่บันทึกชีวประวัติ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียง หรือ เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ โดยใช้ศิลปะในการเรียบเรียงให้ผู้อ่าน เห็นตัวอย่างชีวิตที่ดี และมีความคิดคล้อยตาม ไปด้วยเรื่องราวที่เสนอ

สารคดีชีวประวัติโดยทั่วไปมี 2 ประเภท ได้แก่ สารคดีชีวประวัติ เป็นหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับประวัติของบุคคล กลุ่มบุคคล โดยที่ เจ้าของชีวประวัติไม่ได้เขียนเอง และสารคดีอัตชีวประวัติ เป็นหนังสือที่เจ้าของชีวประวัติเขียนเล่าประวัติของตนเอง

1.1.5. จดหมายเหตุ (Archives) หมายถึง เอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการสงวนรักษาไว้ เอกสารจดหมายเหตุ ประกอบด้วยเอกสารหลายประเภท มีกำเนิดจากหลายแหล่ง ต้องได้รับการผลิตหรือ รวบรวมขึ้นเพื่อจุดประสงค์ทางด้านการบริหาร ด้านกฎหมาย หรือด้านธุรกิจอื่น ๆ และ ได้รับการสงวนรักษาไว้เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นด้วยนอกเหนือจากหน่วยงาน เจ้าของ เอกสาร เอกสารจดหมายเหตุอาจอยู่ในรูปลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ระเบียบข้อบังคับคำสั่ง หนังสือโต้ตอบ บันทึก รายงาน แบบพิมพ์ แผนที่ แผนผัง แบบแปลน พิมพ์เขียวภาพถ่าย ภาพวาด เนกาตีฟ สไลด์ फिल्मภาพยนตร์ ไมโครฟิล์ม แถบบันทึกเสียง และงานแม่เหล็ก เป็นต้น (ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล 2524: 3-4)

1.1.6. อนุทิน (Diary) หมายถึง เรื่องราวของบุคคล แต่เดิมนิยมเขียนเรื่องส่วนตัวและไม่เปิดเผย มีลักษณะเป็นบันทึกเรื่องราวประจำวัน ของเจ้าของบันทึก แต่ในปัจจุบันนี้ การเขียนบันทึกประจำวันคลี่คลายขยายตัว ออกสู่วงกว้างขึ้น กล่าวคือ มีการนำอนุทินหรือบันทึกส่วนตัวออกเผยแพร่ภายหลัง เจ้าของ เสียชีวิตแล้ว

โดยทั่วไปการเขียนบันทึกประจำวันหรืออนุทินนี้มักจะเขียนเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และเหตุการณ์ที่ตนได้เกี่ยวพัน การแสดงทัศนคติต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม และ ประเพณีต่าง ๆ ถือว่าเป็นไปโดยสุจริต เพราะผู้เขียนตั้งใจจะเขียนไว้เป็นหลักฐาน ของตนเองผู้เดียว ไม่มีจุดประสงค์จะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ดังนั้นการเขียนบันทึกประจำวันผู้เขียนมีสิทธิเสรีภาพที่จะแทรกทัศนคติและข้อคิดเห็นส่วนตัวลงไป

โดยเสรี

1.1.7. สารบันเทิงคดี สามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า บกติกาคติ หมายถึงบทความ หรือความเรียงเชิงสาระที่ผู้เขียนต้องการจะให้ความรู้ความคิดเห็นแก่ผู้อ่าน โดยแทรกความเพลิดเพลินลงไปด้วย

สารบันเทิงคดีแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

- ก. ทัศนียา หรือเรื่องคลกขบขัน เป็นนิยายประเภทชวนหัว มีแง่ชวนคิดอยู่ในเรื่อง
- ข. เรื่องล้อเลียน เป็นข้อเขียนเชิงล้อเหย้าเหยียง โดยอาศัยความคุ้นเคยกันเป็นสำคัญ เรื่องที่ล่อนั่นส่วนมากอยู่ที่ตัวบุคคล ความคิด การกระทำ มีจุดหมายที่จะติเพื่อก่อมากกว่าการทาลาย
- ค. เรื่องเสียดสีเหน็บแนม เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นโดยเจตนาที่จะให้สิ่งที่เหน็บแนมนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

1.2. หนังสือบันเทิงคดี (Fiction)

สมพร มั่นคะสุคร (2525: 44) ให้ความหมายบันเทิงคดีว่า เป็นเรื่องที่เขียนขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินอารมณ์ บันเทิงสำคัญ เป็นเรื่องสมมุติขึ้นหรือใช้จินตนาการสร้างสรรค์ขึ้น ครอบคลุมถึงนวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร และนิทานต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องที่มีโครงเรื่องทั้งหลาย

แม้ว่าจุดหมายใหญ่ของบันเทิงคดีคือความบันเทิง แต่บางครั้งผู้อ่านให้ความสนใจบันเทิงคดีที่เป็นเรื่องหนัก โดยเป็นเรื่องที่สร้างตัวละครให้อยู่ในสถานการณ์หนึ่ง สร้างทัศนคติและเพิ่มศีลธรรมจรรยา ปรัชญา จิตวิทยา หรือปัญหาสังคมลง ไป บันเทิงคดีช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นข้อเท็จจริงในสังคม และสาเหตุที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง

บันเทิงคดีให้ข่าวสารเกี่ยวกับสังคม 2 ประเภทคือ

- ก. ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี โครงสร้างและสถาบันในสังคม
- ข. ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและทัศนคติของสังคม ตลอดจนความคาดหวังของสังคมจากตัวละครในเรื่อง

โดยสรุปแล้ว บันเทิงคดีหมายถึง เรื่องที่อาจเขียนจากจินตนาการ หรือผสมผสานระหว่างความจริงกับจินตนาการ มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน โดยสอดแทรกข้อเท็จจริงในสังคมและสาเหตุที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง

ส่วนมากจะเขียนเป็นร้อยแก้วที่สละสลวยและไพเราะ

ประเภทของหนังสือบันเทิงคดี

สามารถจำแนกหนังสือบันเทิงคดีที่วัยรุ่นอ่าน ออกเป็น 2 ประเภท คือ นวนิยาย (Novel) และเรื่องสั้น (Short Story) (ธวัช บุญโศภน 2527: 11-12) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1. นวนิยาย (Novel)

นวนิยาย คือการผูกเรื่องราวให้สมจริง แสดงเหตุการณ์พฤติกรรมของตัวละครในลักษณะจำลองจากชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคม โดยผู้ประพันธ์มีความมุ่งหมายที่จะให้ความประเทืองอารมณ์และประเทืองปัญญาแก่ผู้อ่าน

นวนิยายสำหรับเด็กวัยรุ่นนั้นจะมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่นเดียวกับนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ สุกฤษฎ์ ชุ่มเกตุ (ม.ป.ป.: 112-113) แบ่งนวนิยายสำหรับเด็กวัยรุ่นออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.2.1.1. นวนิยายเกี่ยวกับชีวิตจริง ใช้ชีวิตจริงของคนมาเป็นพื้นฐานในการแต่ง อาจมีการแต่งเติมบ้างเพื่อให้เรื่องสมบูรณ์ ผู้เขียนจะต้องรู้นิสัยของตัวละครดี นวนิยายชนิดนี้นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแก่เด็กแล้วยังชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของเด็กและทางออกของปัญหาเหล่านั้น บางเรื่องจะส่งเสริมปรับปรุงบุคลิกลักษณะบางอย่าง เช่น การเอาชนะความอ่อนแอของคน การพยายามเอาชนะข้อสิ่งแวดล้อม หรือบางเรื่องอาจจะเป็นนวนิยายแนะนำอาชีพ แนะนำเพื่อนบ้านต่างชาติ

1.2.1.2. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ใช้ความจริงในประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการเขียน แต่ไม่ได้มุ่งให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ต้องการเพียงสร้างความบันเทิงให้กับผู้อ่าน

1.2.1.3. นวนิยายอิงวิทยาศาสตร์ ให้ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานสำหรับสร้างเรื่อง เช่นเดียวกับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายประเภทอิงวิทยาศาสตร์จะเน้นความสำคัญของเรื่องมากกว่าตัวละคร จะเน้นความคิดเกี่ยวกับการเดินทาง ไปนอก โลกและการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นไปได้

1.2.1.4. นวนิยายอิงวรรณคดี เป็น นวนิยายที่นำเอาเค้าโครงเรื่องในวรรณคดี หรือใช้ตัวละครในวรรณคดีมาเขียน เสียใหม่

1.2.1.5. นวนิยายผจญภัย เป็นเรื่อง การผจญภัยในที่ต่าง ๆ ซึ่งการผจญภัยนั้นอาจจะเป็นการผจญภัยกับความโหดร้าย ของคน หรือความโหดร้ายของธรรมชาติก็ได้

1.2.1.6. นวนิยายประเภทสืบสวน สอบสวนหรือนวนิยายตำรวจ เป็นเรื่องตื่นเต้นประเภทผจญภัยอาหารง สายลับ การโจรกรรมแล้วมีการสืบสวนหาร่องรอยผู้กระทำผิด

1.2.1.7. นวนิยายภูติผีปิศาจ หรือเรื่อง เกี่ยวกับความลึกลับมหัศจรรย์ต่าง ๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิญญาณ หรือ เรื่องประหลาดพิศมัย ผีสิงต่าง ๆ

1.2.1.8. นวนิยายเกี่ยวกับความรักของ หนุ่มสาว เป็นเรื่องรักกระจุกกระจิมระหว่างหนุ่มสาว ซึ่งความรักนั้นจะประสบปัญหา ต่าง ๆ แต่ในท้ายที่สุดหนุ่มสาวก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและร่วมชีวิตกันได้ นวนิยาย ประเภทนี้บางเรื่องมิได้สะท้อนสภาพสังคมตามความเป็นจริง และยังมีชี้แนะทาง แก่ปัญหาที่ไม่ถูกต้องด้วย ทำให้เด็กวัยรุ่นเห่อฝันไปในทางที่ผิด และอาจมีพฤติกรรมไป ในทางที่ผิดได้

1.2.1.9. นวนิยายการเมือง และสังคม- วิทยา เป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ตลอดจนปัญหาสังคมต่าง ๆ

1.2.2. เรื่องสั้น (Short Story)

ธวัช บุณโฑทก (2527: 70) ให้ความหมาย เรื่องสั้นว่า เป็นการเขียนที่มีลักษณะการดำเนินเรื่องในระยะเวลาอันสั้น มีตัวละคร เค่น ๆ เพียง 2-3 ตัว และเสนอแนวความคิดสำคัญเพียงความคิดเดียว

เรื่องสั้นเมื่อนำมารวมเล่มจะเรียกว่า หนังสือ เรื่องสั้น หนังสือเรื่องสั้นประกอบด้วยเรื่องสั้นในเล่มประมาณ 10-15 เรื่อง อาจ เป็นเรื่องสั้นของนักเขียนคนเดียวหรือหลาย ๆ คน ก็ได้ (ลมุล รัตคากร 2529: 92)

จากความหมายของเรื่องสั้นดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าเรื่องสั้นเป็นบทประพันธ์ที่มีลักษณะการดำเนินเรื่องคล้ายกับนวนิยาย

แต่ใช้ระยะเวลาสั้นกว่า นอกจากนี้ยังใช้ตัวละครไม่มาก และมีแนวคิดของเรื่องเพียงแนวเดียว

ประเภทของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นของไทย ได้พัฒนาเข้ารูปแบบที่มีลักษณะเป็นของตนเอง และมักจะเรียกกันว่า เรื่องสั้นสมัยใหม่ และในขณะนี้เรื่องสั้นของไทยก็ยังพัฒนาแนวการเขียนต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เรื่องสั้นมี 2 ชนิด คือ (กระแสร มลาษากรณ์ 2530: 38-46)

ก. เรื่องสั้น-สั้น (Short - short Story) เป็นเรื่องที่สั้นมาก เวลาอ่านไม่เกิน 5 นาที ความยาวต่ำกว่า 1,000 คำลงมา

ข. เรื่องสั้นขนาดยาว (Long - short Story) บางครั้งเรียกว่า นวนิยายสั้น (Novelette) ความยาวประมาณ 10,000 - 40,000 คำ หรือขนาด 50 - 150 หน้ามาตรฐาน

2. นิตยสาร (Magazine)

นิตยสารเป็นสิ่งพิมพ์อีกประเภทหนึ่งที่เด็ก โตและวัยรุ่นให้ความสนใจอ่านกันมาก ซึ่งจากรายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชอบอ่านนิตยสารมากที่สุด (สุพิศรา ชุ่มเกตุ ม.ป.ป.: 119)

นิตยสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งตามปกติมีปกอ่อนระบุกำหนดออกที่แน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง เช่น บทความต่าง ๆ โดยผู้เขียนหลายคน บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทวิจารณ์ ข่าวต่าง ๆ และโฆษณา มีภาพประกอบค่อนข้างมาก (ครุณี หิรัญรักษ์ 2530: 2)

นิตยสารสำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษาหรือวัยรุ่น

ปัจจุบันนิตยสาร ได้พิมพ์เผยแพร่มากขึ้น เพราะนิตยสารแต่ละรายการที่ผลิตออกมา อาจมีความแตกต่างออกไปทั้งด้านเนื้อหา รูปเล่ม ตลอดจนกลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย

จวงจันทร์ พาละหาญ (2516) แบ่งประเภทนิตยสารสำหรับ
วัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ นิตยสารด้านวิชาการ นิตยสารกึ่ง
วิชาการ และนิตยสารด้านบันเทิง

2.1. นิตยสารวิชาการ เป็นนิตยสารที่เสนอเนื้อหาด้านวิชาการ
โดยมุ่งเสริมหลักสูตรการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ
ภาษาอังกฤษ

2.2. นิตยสารกึ่งวิชาการ เป็นนิตยสารที่ให้ความรู้รอบตัว
ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป

2.3. นิตยสารด้านบันเทิง เป็นนิตยสารที่เสนอเนื้อหาด้านดนตรี
ภาพยนตร์ นักร้อง แฟชั่น และเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของวัยรุ่นในปัจจุบัน

เนื้อหาและส่วนต่าง ๆ ภายในรูปเล่มของนิตยสาร

โดยทั่วไปแล้วการจัดแบ่งเนื้อหาและส่วนต่าง ๆ ภายในรูปเล่มของ
นิตยสารจะประกอบไปด้วย (ครุณี หิรัญรักษ์ 2530: 71-137)

- ปกหน้า
- สารบัญ
- จดหมาย คอลัมน์ แผนกต่าง ๆ
- บทความสำคัญ
- บทความ
- หน้ากลาง
- ข่าว บทความขนาดสั้น
- การ์ตูน
- โคลงกลอน
- คอนต้อจากบทความคอนต้นฉบับ
- ปกหลัง ทั้งในและนอก

3. หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดการออก เช่น
เป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวที่ทันสมัยที่สุด เหตุการณ์ปัจจุบัน
(Harrod 1987: 546)

หนังสือพิมพ์ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ระบุว่า หนังสือพิมพ์ หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อง ไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์จะมีระยะเวลาออกในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เป็นรายวัน หรือรายบักซ์ เป็นต้น ลักษณะที่เด่นเฉพาะของหนังสือพิมพ์คือ เป็นสื่อที่ไม่ได้เขียนเล่มเหมือนหนังสือหรือนิตยสารทั่วไป (ครุณี หิรัญรักษ์ 2530: 1)

ประเภทของหนังสือพิมพ์

ในที่นี้จะแบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์ออกเป็น 3 แบบคือ การแบ่งตามเนื้อหา การแบ่งตามสถานที่ออก และการแบ่งตามระยะเวลาที่ออก ดังนี้

3.1. การแบ่งตามเนื้อหา

โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (ครุณี หิรัญรักษ์ 2530: 4-5)

3.1.1. หนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนนิยม (Popular Newspaper) หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสาร ประเภท เร้าอารมณ์ คืบเค้น และข่าวเบา (Soft News) ข่าวดังกล่าวนี้ได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ข่าวในแวดวงสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เหมาะสำหรับผู้อ่านทุกระดับ ผลที่ตามมาจากการอ่าน และคลอจจนการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมีลักษณะทันทีทันใด การจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะเน้นในด้านการดึงดูดใจ และเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มากที่สุด จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ค่อนข้างสูง

3.1.2. หนังสือพิมพ์ประเภทแห่งคุณภาพ (Quality Newspaper) หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารที่เน้นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นข่าวหนัก (Hard News) เหมาะสำหรับผู้อ่านที่สนใจและอยู่ในวงการที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม คลอจจนการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประเภทแห่งคุณภาพ มีจำนวนค่อนข้างจำกัด และน้อยกว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยม ดังนั้น จำนวนจำหน่ายจึงต่ำกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทแรก

3.2. การแบ่งตามสถานที่ออก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1. หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ที่ออกในเขตกรุงเทพมหานคร และจำหน่ายแพร่หลายไปทุกส่วนของประเทศ เนื้อหาข่าวสารเป็นเรื่องส่วนรวมของประเทศ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของทุกคน เช่น เรื่องในระดับประเทศ ระดับรัฐบาล เรื่องเศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพมหานครที่มีการจำหน่ายไปทั่วประเทศ ได้แก่ ไทยรัฐ เคลินิวส์ มติชน สยามรัฐ เป็นต้น

3.2.2. หนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่รับใช้ผู้อ่านในเขตจังหวัด ทั่วพื้นที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นนั้น เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทนี้รวมถึงหนังสือพิมพ์ที่ออกนอกเขตเมืองหลวง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่จัดว่าเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทนี้

บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในจังหวัด

เชียงใหม่คือ เสนอข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นทั้งสาระ และบันเทิง เป็นผู้นำทางความคิดใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐ ในการสร้างความเข้าใจ เป็นตัวแทนให้กับประชาชนในการแสดงความคิดเห็น เป็นปากเสียงให้กับประชาชนในกรณีที่เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ สะท้อนความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ตลอดจนช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (มนต์ชัย นินนาทนนท์ 2527: 2)

3.3. การแบ่งตามระยะเวลาที่ออก

หิระ จิร โสภณ (2531: 195) แบ่งหนังสือพิมพ์ตามระยะเวลาที่ออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.3.1. หนังสือพิมพ์รายวัน (Daily Newspapers) หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นรายประจำทุกวัน เสนอข่าวสารประจำวันในหน้าแรก พร้อมกับพาดหัวข่าวในลักษณะต่าง ๆ กัน การแข่งขันของหนังสือพิมพ์รายวันจะเน้นในเรื่องข่าวประจำวัน การเลือกข่าวและการพาดหัวข่าวในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มักจะคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันอย่างเด่นชัดก็เฉพาะในหนังสือพิมพ์ประเภทแห่งคุณภาพและประเภทประชานิยมเท่านั้น

3.3.2. หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (Weekly Newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ออกจำหน่ายเป็นประจำในวันใดวันหนึ่ง

สัปดาห์ละครั้ง เช่น ออกทุกวันอาทิตย์หรือทุกวันพุธของสัปดาห์ เป็นคัน หนังสือพิมพ์
รายสัปดาห์นี้ส่วนมาก เป็นหนังสือพิมพ์เฉพาะ เรื่องและหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของหนังสือพิมพ์

Julian Adams (1969: 33 อ้างถึงใน สุชีลา วิวัฒน์พันธุ์
2524: 44-46) ได้แบ่งเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ประการ คือ

- ก. ประเภทข่าว จำแนกตามแหล่งที่มาของข่าว ได้แก่ ข่าวที่รับ
จากเครื่องโทรพิมพ์ ข่าวภายในประเทศ หรือท้องถิ่น ข่าวพิเศษประจำหน้าในฉบับ
- ข่าวที่รับมาจากเครื่องโทรพิมพ์ ได้แก่ ข่าวต่างประเทศ
ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญ ๆ เกี่ยวกับสงคราม ความสูญเสีย และภัยพิบัติ เป็นต้น
 - ข่าวภายในประเทศ หรือ ข่าวท้องถิ่น ได้แก่ ข่าวที่เกิด
ขึ้นทันทีที่หนังสือพิมพ์นั้นออกจำหน่าย หรือข่าวที่เกิดขึ้นภายในประเทศนั้น ๆ
 - ข่าวพิเศษประจำหน้าในฉบับ จำแนกเป็นข่าวสังคม
ข่าวสตรี ข่าวธุรกิจ ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และเบ็ดเตล็ด เช่น สถิติต่าง ๆ ซึ่ง
หนังสือพิมพ์มักจะให้เนื้อที่สำหรับข่าว เบ็ดเตล็ดประเภทนี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
 - ข่าวสังคมและสตรี จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งงาน
งานเลี้ยง สโมสร แพชั่นโชว์ โฆษณาการ มักจะพิมพ์แยกในหน้าค้างหาก ไม่ปะปน
กับคอลัมน์อื่น ๆ หรือคอลัมน์ข่าวในประเทศ
 - ข่าวธุรกิจ เป็นข่าวทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม
ตลาดหุ้น แร่แสการเงิน ภาษี ราคาแร่ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
 - ข่าวบันเทิง ได้แก่ ข่าวเกี่ยวกับการบันเทิง และ
บุคคลในวงการบันเทิง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ รายการแสดงศิลปะ คนครี หนังสือ
และการท่องเที่ยว
 - ข่าวกีฬา ได้แก่ เรื่องและความเคลื่อนไหวทางกีฬา
และบุคคลในวงการกีฬา
- ข. ประเภทที่ไม่ใช่ข่าว ได้แก่ บทบรรณาธิการ คอลัมน์ต่าง ๆ
และ เบ็ดเตล็ด
- บทบรรณาธิการ เป็นการแสดงความคิดเห็นของ
หนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ เป็นหัวใจของหนังสือพิมพ์ที่จะแสดงออกซึ่งนโยบาย หรือ
แนวความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านทราบถึง
นโยบายของหนังสือพิมพ์ได้

- คอลัมน์ ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีผู้เขียนประจำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และจะปรากฏในหน้าเดิมทุกวันทีหนังสือพิมพ์ออกจำหน่าย เนื้อหาจะเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนคอลัมน์ต่อเรื่องประเภทต่าง ๆ เป็นกรณี ๆ ไป เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ กีฬา เหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น

- เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องชาชิน การ์ตูน ภาพล้อ ปริศนา เกมส์ จดหมายเบ็ดเตล็ดถึงบรรณาธิการ และเรื่องอื่น ๆ ที่มีใช้ข่าวแต่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน

ค. โฆษณา จำแนกเป็นโฆษณาขายสินค้า และโฆษณาย่อย หรือประกาศสั้น ๆ ของบริษัท

- การโฆษณาขายสินค้า ได้แก่ การขายสินค้า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และบริการ ซึ่งมีขนาดและจำนวนซึ่งแตกต่างกันมาก ทั้งเป็นที่รู้จักแล้วยังไม่เป็นที่รู้จัก

- การโฆษณาย่อย จะเป็นเรื่องสั้น ๆ ที่ได้รับความชัดเจนเป็นของบริษัท หรือหน่วยงานธุรกิจในห้องถิ่น ที่จะประกาศหรือโฆษณาเป็นครั้งคราว

4. การ์ตูน (Cartoon)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525: 90) ให้ความหมายของการ์ตูน ว่าหมายถึง ภาพล้อ ภาพตลก หรือบางทีเขียนเป็นภาพบุคคลบางทีเขียนเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เขียนตั้งใจล้อเลียนจะทำให้รู้สึกขบขัน บางทีก็เขียนคิดต่อเป็นเรื่องราว นอกจากนี้ การ์ตูน หมายถึง ภาพวาด สัญลักษณ์ ในลักษณะเสียดสีหรือขบขัน อาจจะมีคำอธิบายภาพหรือไม่ก็ได้ การ์ตูนจะมีลักษณะเป็นช่อง ๆ และอาจจะมีมากกว่า 1 ช่องก็ได้ มักจะปรากฏในนิตยสาร โดยมากเป็นการ์ตูนการเมืองหรือเกี่ยวกับสังคม แต่บางครั้งจะเกี่ยวกับประเพณีในสังคม แพชั่น กีฬา หรือเกี่ยวกับบุคคล (William 1988: 728)

นอกจากคำว่า การ์ตูน (Cartoon) แล้ว ยังมีคำอีก 2 คำที่เกี่ยวข้องกันคือ ภาพล้อ (Caricature) และ ภาพชวนขัน (Comics)

ภาพล้อ (Caricature) หมายถึง การเขียนภาพเลียนแบบจากของจริง สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้วาด จะเน้นที่ลักษณะรูปร่างท่าทางของสิ่งที่ถูกวาด โดยการวาดจะวาดให้เกินความเป็นจริงไป จุดประสงค์ของภาพล้อก็เพื่อประชดประชัน ล้อเลียน แต่มิได้ประสงคร้ายใด ๆ (Paige 1988: 660)

ภาพชวนขัน (Comics) หมายถึง ภาพการ์ตูนช่องเดียว หรือหลายช่องต่อเนื่องกัน (Comic Strips) อาจเป็นเรื่องราวสั้น ๆ คลกขบขัน หรือเรื่องยาวต่อเนื่องกันโดยเอาเนื้อเรื่องมาจากบทละคร หรือเรื่องการผจญภัย บางทีเรียกว่า หนังสือการ์ตูน (Comic Books)

ประเภทของการ์ตูน

ในที่นี้แบ่งการ์ตูนเป็น 2 แบบ คือ การแบ่งในด้านรูปแบบ และการแบ่งในด้านการศึกษา ดังนี้

4.1. การแบ่งในด้านรูปแบบ

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ (สังเขป นาคโฬจิตร 2530: 44)

4.1.1. รูปแบบเพื่อการบันเทิงทั่วไป เช่น เรื่องคลกขบขัน เรื่องผจญภัย เรื่องอิงวิทยาศาสตร์ เรื่องนักศึกษา เรื่องภายในครอบครัว เป็นต้น

4.1.2. รูปแบบเพื่อคุณค่าทางการศึกษา เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองวรรณคดี ประวัติบุคคลสำคัญ วิชาการและอุตสาหกรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา เป็นต้น

4.2. การแบ่งในด้านการศึกษา

สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ การ์ตูนบทบรรณาธิการ และการ์ตูนการเมือง (Editorial Cartoons and Political Cartoons) การ์ตูนช่อง เนื้อเรื่องสั้นจบในตัว (Comic Strips and Panels) การ์ตูนขำขันมุขตลกรูปเดี่ยวจบ (Gag Cartoons) การ์ตูนเรื่องยาว (Comics, Serial Cartoons) การ์ตูนประกอบเรื่อง (Illustrated Cartoons) ภาพยนตร์การ์ตูน (Animated Cartoons) การ์ตูนล้อเลียนบุคคล (Critical Cartoons) ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (เรื่องสิริ นิษรัตน์ 2527: 24-25 อ้างจาก กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารกสิกรไทย "นิตรสารหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก")

4.2.1. การ์ตูนบทบรรณาธิการ และการ์ตูนการเมือง (Editorial Cartoons and Political Cartoons) เป็นการ์ตูนที่สืบเนื่องมาจากสาระสำคัญของบทบรรณาธิการ หรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิดเห็น อาจมีคำบรรยายหรือไม่ก็ได้

4.2.2. การ์ตูนช่อง เนื้อเรื่องสั้นจบในหัว (Comic Strips and Panels) มีลักษณะเป็นหัวการ์ตูนที่ผู้วาดกำหนดบุคคลให้ อาจเป็นการ์ตูนประเภทวันต่อวันหรือวันเดียวจบ คำพูดของหัวการ์ตูนจะอยู่ในวงที่เรียกว่า บอลลูน (Ballons) ข้าง ๆ หัวผู้พูด

4.2.3. การ์ตูนขำขันคลกรูปเดียวจบ (Gag Cartoon) เน้นความคลกรขำขันเป็นหลัก เป็นการ์ตูนช่องเดียว โดยมีคาบบรรยายสั้น ๆ เป็นคำพูดของการ์ตูนนั้น หรืออาจไม่มีคาบบรรยายเลย ให้ผู้อ่านตีความจากท่าทางของหัวการ์ตูนเอง

4.2.4. การ์ตูนเรื่องยาว (Comics, Serial Cartoons) เป็นการ์ตูนที่มีเรื่องราวเนื้อหาต่อเนื่องกันไป อาจเป็นเล่มหรือปรากฏในนิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ต่อเนื่องกันทุกฉบับก็ได้

4.2.5. การ์ตูนประกอบเรื่อง (Illustrated Cartoons) เป็นการ์ตูนที่ไม่ใคร่มีความหมายในตัวเองมักประกอบกับแบบเรียนหรือโฆษณา เพื่อการสอนหรืออธิบาย การ์ตูนในลักษณะนี้แบ่งย่อยได้เป็นการ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoons) และการ์ตูนประกอบการศึกษา (Visual Aid Cartoons) หรือเรียกว่า การ์ตูนแบบ (Pattern Cartoons)

4.2.6. ภาพยนตร์การ์ตูน (Animated Cartoons) เป็นการทำให้ภาพการ์ตูนมีชีวิตเคลื่อนไหวได้ โดยการนำภาพยนตร์การ์ตูนหลาย ๆ ภาพมาเรียงลำดับต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว เป็นกริยาของหัวการ์ตูนบันทึกไว้บนฟิล์มภาพยนตร์ ภาพยนตร์การ์ตูนขนาดสั้นใช้ภาพ 10,000 - 15,000 ภาพ และขนาดยาวอาจใช้ถึง 2 ล้านภาพ ภาพยนตร์การ์ตูนนี้รวมถึงการ์ตูนทางโทรทัศน์ด้วย

4.2.7. การ์ตูนล้อเลียนบุคคล (Critical Cartoon) ส่วนมากการ์ตูนชนิดนี้จะล้อเลียนบุคคลทางการเมือง จึงอาจนับเนื่องเป็นการ์ตูนการเมืองได้

เนื้อหาการ์ตูน เนื้อหาการ์ตูนที่นิยมแสดงออก ได้แก่

(สังเขต นาคไพจิตร 2530: 43-57) ได้แก่

- เรื่องนิทานต่าง ๆ เช่น นิทานชาวบ้าน นิทานเกี่ยวกับตำนานต่าง ๆ
- เรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่ อาจเป็นนิทานหรือนิยาย

- เรื่องตลกฮาชั้น
- เรื่องความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้เรื่องยา เรื่องการรักษา สุขภาพัน ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ คณิต และความรู้เรื่องวิชาการต่าง ๆ อีกมากมาย

- เนื้อเรื่องนามาจากวรรณคดี
- แปล หรือคัดแปลงจากเรื่องต่างประเทศ
- ประวัตินุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ หรือปัจจุบัน
- ประวัติศาสตร์
- เรื่องการท่องเที่ยว
- เรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยา
- เรื่องชาตก

5. คำประพันธ์

คำประพันธ์ หมายถึง ร้อยกรองที่มีบังคับคณะ และสัมผัส มีคำที่ใช้เรียกคำประพันธ์ได้หลายอย่าง เช่น กวีนิพนธ์ กาพย์ กลอน กวีวจนะ โคลง ฉันท์ ฯลฯ (สมพร มั่นคะสุคร 2525: 189)

คำว่า "ร้อยกรอง" เป็นคำที่สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2485 ใช้เรียกวรรณกรรมที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือมีการกำหนดคณะ และได้ใช้กันอย่างแพร่หลายควบคู่กับคำว่า "ร้อยแก้ว" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (สิทธา พินิจกุล และประทีป วาทิกทินกร 2518: 30)

ประเภทของคำประพันธ์

คำประพันธ์แบ่งออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน กลอน กาพย์ โคลง ร่าย ลิลิต ฉันท์ กลบท เพลง และ คำประพันธ์รูปแบบใหม่ ดัง- ราชละ เอียดค่อไพบนี้ (นภลัย สุวรรณธาดา 2526: 8-10)

5.1. เพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน เป็นร้อยกรองที่สันนิษฐานว่าเกิดก่อนร้อยกรองทุกประเภท โขยร้องหรือขับกันมาตั้งแต่ยังไม่มีตัวอักษรใช้หรือที่เรียกว่า วรรณคดี มุขปาฐะ เช่น เพลงเรือ เพลงบรบไก่อ เพลงฉ่อย เป็นต้น เพลงพื้นบ้านดังกล่าวนี้ มักไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ มุ่งความสนุกสนาน และ

ความไพเราะในการใช้เสียงขับร้อง เป็นสำคัญ

5.2. กลอน

กลอนเป็นคาบประพันธ์ที่รู้จักคุ้นเคยสำหรับผู้อ่านมากที่สุด ในยุครัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน จึงนามากล่าวเป็นลำดับที่ 2 ต่อจากเพลงพื้นบ้าน

ตามความหมายทั่วไป กลอนอาจหมายถึงร้อยกรองทุกประเภทซึ่งมีผู้เรียกว่า "กลอน" หรือ "กาพย์กลอน" แต่ในที่นี้กลอนหมายถึงร้อยกรองประเภทหนึ่ง เช่น กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด กลอนล้านา กลอนเพลง กลอนนิราศ กลอนนิทาน กลอนบทละคร กลอนคอกสร้อย สักวา เป็นต้น

กาพย์ปรากฏครั้งแรกในหนังสือ มหาชาติคาถาลวง ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กาพย์มีลักษณะคล้ายฉันท์แต่ไม่บังคับครุหลุ กาพย์ที่ไทยนิยมแต่ง ได้แก่ กาพย์ยานี กาพย์ฉับบึง กาพย์สุรางคนางค์

คารากาพย์ของไทยแต่โบราณคือ กาพย์สารวิลาสินี และ กาพย์คันทะ คาราคแต่ละเล่มยังบรรจุกาพย์ไว้อีกหลายชนิด รวมแล้วมีกาพย์ประมาณ 20 ชนิด

5.4. โคลง

โคลงเป็นคาบประพันธ์เก่าแก่ปรากฏในวรรณคดีสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เช่น ลิลิตพระลอ โคลงเป็นร้อยกรองที่กำหนดจำนวนคำ สัมผัส และคำเอกโท แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ โคลงสุภาพ โคลงคั่น และโคลงโบราณ แต่ละประเภทยังแบ่งเป็นประเภทย่อยอีกหลายประเภท กาพย์และโคลงที่นำมาแต่งต่อกัน คือ กาพย์ท่อนโคลง กาพย์เห่เรือ และ กาพย์ขับไม้

5.5. ร่าย

ร่ายเป็นคาบประพันธ์โบราณที่ปรากฏตั้งแต่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เช่น "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" แต่มีสัมผัสเพียงบางคอนรูปแบบของร่ายปรากฏชัดเจนใน ลิลิตพระลอ ประเภทร่ายก็เช่นเดียวกับโคลง คือ มีร่ายสุภาพ ร่ายคั่น และร่ายโบราณ นอกจากนี้ยังมีร่ายยาวซึ่งมิได้กำหนดจำนวนคำเพียงแต่มีสัมผัสจากวรรคหนึ่งกับวรรคต่อไปให้เชื่อมโยงกันจนจบเรื่อง

5.6. ลิลิต

ลิลิต เป็นร้อยกรองประสมระหว่าง โคลงและร่าย คือ แต่งโคลงกับร่ายสลับกันไป โดยมีสัมผัสเกี่ยวเนื่องกันมี 2 ประเภทคือ ลิลิตสุภาพ (ประกอบด้วยโคลงคั่น และร่ายคั่น)

5.7. ฉันท

ฉันทเป็นรูปแบบคาประพันธ์ของอินเดียซึ่งไทยรับมาใช้จึงมีการบังคับครุหลุ และไทยเพิ่มสัมผัส เพื่อให้คล้องจองกันตามความนิยมของไทยด้วย คาราดันท์ดั้งเดิมคือ วุก โคทัย ซึ่งสมเด็จพระบรมานุชิตชิ โนรส ทรงดัดแปลง แต่งเป็นฉันทมาตราปกติ และวรรณคดีรวม 58 แบบ และนายฉันท ชาวิไล แต่งเพิ่มอีก 50 แบบ รวมชนิดของฉันทที่ปรากฏในคาราดันท์ของไทย 108 ชนิด

5.8. กลบท

กลบทเป็นการนำกาพย์ กลอน โคลง หรือฉันทมาเพิ่มบังคับพิเศษ หรือเขียนซ่อนเงื่อนให้ผู้อ่านลงน คาราเดิมเรียกว่า กล ซึ่งหมายถึงร้อยกรองพิเศษทั่วไป แต่ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า กลบท

5.9. เพลง

เพลงเป็นเพลงร้อยกรองประเภทหนึ่งที่นำมาประกอบดนตรี ฉันทลักษณะของเพลงอาจเหมือนหรือแตกต่างกับร้อยกรองแบบฉบับก็ได้ โดยปกติเพลงที่ใช้ประกอบดนตรีไทยเดิมมักใช้รูปแบบของกลอนเป็นพื้น ส่วนเพลงที่ประกอบด้วยดนตรีสากลมักใช้คาประพันธ์ที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับท่วงทำนองเพลงนั้น ๆ ซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัว ปัจจุบันการแต่งเพลงเป็นที่แพร่หลายมาก จึงจัดประเภทเพลงเป็นการประพันธ์

5.10. คาประพันธ์แบบใหม่

นอกจากร้อยกรองแบบฉบับที่มีมาแต่โบราณแล้ว ยังมีคาประพันธ์ประเภทอื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้ เช่น กลอนเปล่า (Blank Verse) วรรณรูป หรือวรรณลักษณะ (Concrete Poem) และคาประพันธ์ที่ผู้แต่งคิดแบบใหม่ ๆ ขึ้นในปัจจุบัน

เนื้อหาของร้อยกรองยุคปัจจุบัน มีลักษณะดังต่อไปนี้

- บทกวีสะท้อนสภาพสังคม และปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย
- บทกวีสะท้อนสภาพเหตุการณ์คามสถานการณ์
- บทกวีปลุกใจ ให้กำลังใจ และเสนอทางออกในการแก้ปัญหาบางประการ
- บทกวีสะท้อนอารมณ์ ยังคงมีมากกว่าอย่างอื่น
- บทกวีบันเทิง เช่น บทอาศิรวาท และบทกวีที่เขียนขึ้นในวาระต่าง ๆ

6. สิ่งพิมพ์อื่น ๆ

นอกจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดัง ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว วิทยุรุ่นคอนบปลาย ยังอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทจุลสาร แผ่นพับ และใบปลิว ตลอดจนภาพโฆษณาหรือ ภาพโปสเตอร์ด้วย

6.1. จุลสาร (Pamphlet)

จุลสารคือ สิ่งพิมพ์ขนาดเล็กที่มีความหนาไม่มากนัก ซึ่งผลิตโดยหน่วยงานราชการ กระทรวง ทบวง กรม กอง ฝ่าย แผนกต่าง ๆ หรือหน่วยงานของเอกชน ซึ่งสิ่งพิมพ์เหล่านี้ให้คุณค่าทางวิชาการแก่ผู้ใช้ได้ดี บางชิ้นอาจใช้ได้ตลอดไป บางชิ้นอาจใช้ได้ในระยะเวลาหนึ่งหลังจากนั้นแล้วอาจจะไม่ทันสมัย ห้องสมุดต้องคัดทิ้ง ไปในภายหลัง (พวา พันธุ์เมฆา 2528: 124-125)

จุลสารนั้น นอกจากจะเป็นเอกสารที่ให้ความรู้แขนงต่างต่าง ๆ และช่วยเสริมรายละเอียดที่ได้จากหนังสือ และจากวารสารแล้ว ประโยชน์ของจุลสารอีกอย่างหนึ่งคือ จุลสาร แต่ละเล่มมักมีเรื่อง เดียวจึงจัดหัวเรื่อง ได้ง่าย เวลาใช้ก็ทำได้ง่าย เพราะ เนื้อเรื่องตรงกับหัวเรื่อง เพียงเรื่องเดียว และเรื่องใหม่ ๆ บางทีก็พิมพ์เผยแพร่ออกมาในรูปจุลสารมาก เพราะการรวบรวมเนื้อเรื่อง ไม่ต้องอาศัยความประณีตมากนัก พิมพ์ง่าย และพิมพ์ออกเป็นจำนวนมากแจกจ่าย เผยแพร่ ไปตามห้องสมุด และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาล และเอกชน ได้ง่าย ค่าพิมพ์ต่ำกว่าหนังสือเล่มมาก มีหน่วยงานจำนวน ไม่น้อย ทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่นิยมพิมพ์เผยแพร่งานของตนในรูปจุลสาร

6.2. แผ่นพับและใบปลิว

แผ่นพับและใบปลิวหมายถึง แผ่นกระดาษมีข้อความ ประกาศ หรือโฆษณา เป็นต้น เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 2525: 491)

6.3. โปสเตอร์ หรือภาพโฆษณา

โปสเตอร์ หรือภาพโฆษณา หมายถึง ทัศนวัสดุที่หาขึ้น เพื่อประกาศหรือจูงใจให้ผู้ดูได้กระทำตาม ภาพโฆษณาประกอบด้วยภาพ หรือข้อความสั้น ๆ อาจเป็นคำถาม คำพังเพย หรือข้อความที่คล้องจองกัน ทำให้ผู้ดูเข้าใจ จดจำง่าย เพื่อให้ผู้ดูระลึกถึง และปฏิบัติตาม (ธาคาศักดิ์ วัชรปรีชาพงษ์ 2527: 4)

สำหรับประเภท และเนื้อหาของแผ่นพับและใบปลิว รวมทั้ง ภาพโฆษณาอื่น ไม่ได้มีการจัดประเภท และเนื้อหาไว้ จึงไม่ได้นามากล่าวไว้ในที่นี้

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการให้ความหมายของสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท ตลอดจนอธิบายถึงประเภท และเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด โรงเรียนที่ใช้ เป็นประชากร

ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด โรงเรียนที่ใช้เป็นประชากร พบว่าห้องสมุดโรงเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการให้บริการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แยกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การบริการของห้องสมุด

การบริการของห้องสมุดมี 13 บริการ ได้แก่ บริการจ่ายรับสิ่งพิมพ์ และวัสดุการศึกษา บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด บริการบรมิเทศหรือสอนการใช้ห้องสมุด บริการแนะนำการอ่าน บริการจัดทำรายชื่อหนังสือ บริการจัดหาคู่มือการใช้ห้องสมุด และบริการอื่น ๆ ได้แก่ การยืมสื่อทัศนวัสดุ การถ่ายเอกสาร การเช่าคอมพิวเตอร์ ห้องสมุดเสียง และบริการข้อมูลทันสมัย โรงเรียนที่จัดบริการมากที่สุดคือ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย มีการจัดบริการ 13 บริการ ส่วนโรงเรียนที่มีการจัดบริการน้อยที่สุดคือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดบริการเพียง 7 บริการเท่านั้น

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมี 14 กิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การออกร้านหนังสือ การแนะนำหนังสือ การแข่งขันตอบปัญหา การแสดงละครที่คัดแปลงจากเรื่องในหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ การจัดตั้งชุมนุมห้องสมุด การอภิปราย การโต้วาที วันอุทิศหนังสือให้แก่ห้องสมุด และกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การจัดบอร์ดวิชาการ และการศึกษานอกสถานที่ โรงเรียนที่จัดกิจกรรมมากที่สุดได้แก่ โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 12 กิจกรรม ส่วนโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านน้อยที่สุดคือ โรงเรียนคาราวิทยาลัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพียง 6 กิจกรรมเท่านั้น

3. การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตรมี 4 กิจกรรม ได้แก่ การทำบรรณานุกรม การเขียนบรรณนิทัศน์ การฉายวิดีโอเทปทางวิชาการ การจัดกิจกรรมเฉพาะรายวิชา โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตร 3 กิจกรรม ได้แก่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย โรงเรียนวัดโนนทัยพาศ และ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเพียงกิจกรรมเดียว ได้แก่ โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย โรงเรียนบรินส์รอแยลส์วิทยาลัย และ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย สำหรับโรงเรียนคาราวิทยาลัย ไม่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตรเลย

จากที่กล่าวไปแล้ว สามารถสรุปละเอียดได้จากตารางต่อไปนี้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงการจัดบริการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของแต่ละโรงเรียน โดยจะปรากฏเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับการบริการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ที่ห้องสมุดของแต่ละโรงเรียนจัดให้แก่ักเรียน ส่วนหมายเลข 1-7 หมายถึง โรงเรียนดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
2. โรงเรียนวัดโนนทัยพาศ
3. โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย
4. โรงเรียนบรินส์รอแยลส์วิทยาลัย
5. โรงเรียนคาราวิทยาลัย
6. โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย
7. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการบริการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน
ทั้ง 7 แห่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

	1	2	3	4	5	6	7
<u>การบริการของห้องสมุด</u>							
บริการจ่ายรับสิ่งพิมพ์และวัสดุการศึกษา.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการหนังสือจอง.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด	/	/	/	/	/	/	/
บริการบรมนิเทศหรือสอนการใช้ห้องสมุด.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการแนะนำการอ่าน.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการจัดทำรายชื่อหนังสือ.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด.....	/	/	/	/	/	/	/
บริการอื่น ๆ							
ยืม โสตทัศนวัสดุ.....	/	/				/	
ถ่ายเอกสาร.....						/	
เช่าคอมพิวเตอร์.....						/	
ห้องสมุดเสียง.....			/		/	/	
บริการข้อมูลทันสมัย.....	/	/				/	

(ต่อ)

ตารางแสดงการจัดบริการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน
ทั้ง 7 แห่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (ต่อ)

	1	2	3	4	5	6	7
<u>การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน</u>							
การส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี.....	/	/	/	/	/	/	/
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน.....	/	/	/	/	/	/	/
การจัดนิทรรศการ.....	/	/	/	/	/	/	/
การออกจำหน่ายหนังสือ.....	/	/	/			/	/
การแนะนำหนังสือ.....	/	/	/	/	/	/	/
การแข่งขันตอบปัญหา.....	/	/	/	/		/	
การแสดงละครที่คัดแปลงมาจากเรื่องในหนังสือ.....	/	/	/			/	
การวิจารณ์หนังสือ.....			/				/
การจัดตั้งชุมนุมห้องสมุด.....	/	/	/	/	/	/	/
การอภิปราย.....			/				/
การโต้วาที.....	/	/	/				/
วันหยุดหนังสือให้แก่ห้องสมุด.....						/	
กิจกรรมอื่น ๆ							
การจัดบอร์ดวิชาการ.....	/	/	/	/	/	/	/
การศึกษานอกสถานที่.....	/	/					/
<u>การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาในหลักสูตร</u>							
การทำบรณานุกรม.....				/			/
การเขียนบรรณนิทัศน์.....	/	/	/				
การฉายวิดีโอเทปทางวิชาการ.....	/	/				/	/
การจัดกิจกรรมเฉพาะรายวิชา.....	/	/					/